

Informationen får inte vilseleda

Stödjande instruktion för livsmedelskontrollen

Konsumenten får inte bli vilseledd av informationen om ett livsmedel. Varken hur livsmedlet presenteras i sin helhet eller hur bilderna på förpackningen ser ut får bidra till ett vilseledande intryck. Här kan du läsa mer om vad som gäller.

Informationen ska vara tydlig och informativ

Uppgifter om ett livsmedel får inte vilseleda konsumenterna, det vill säga vara sådana att de på något sätt skulle kunna ge ett missvisande eller felaktigt intryck av livsmedlet. Det gäller all livsmedelsinformation, inte bara märkning. Livsmedelsinformation ska vara tydlig och informativ. Se artikel 7.1 och 7.2 i förordning (EU) nr 1169/2011.

Den som är ansvarig för informationen om livsmedlet ska alltid kunna förklara och intyga varför en viss uppgift har använts. En bedömning av om uppgiften på ett avgörande sätt skulle kunna vilseleda konsumenten måste göras i varje enskilt fall.

För att bedöma om livsmedelsinformationen är vilseledande eller inte, behöver du ta hänsyn till all information i sin helhet. Då menas skriftliga uppgifter, bilder och annat, som finns både på själva förpackningen och i direkt anslutning till platsen där livsmedlet presenteras vid försäljningen, till exempel på skylt eller hyllkant. En helhetsbedömning av all livsmedelsinformation måste alltså göras. Även muntlig kommunikation omfattas av bestämmelserna i förordningen.

Vad som är typiskt för livsmedlet

Livsmedelsinformationen får inte vilseleda konsumenten när det gäller bland annat livsmedlets art, identitet, egenskaper, sammansättning, kvantitet, hållbarhet, ursprung, hur livsmedlet har framställts och vilket slags livsmedel det rör sig om. Uppgifterna som anges ska både var för sig och i sin helhet ge en rättvisande och korrekt bild av livsmedlet. Se artikel 7.1.a. i förordning (EU) nr 1169/2011.

På ett livsmedel är det främst beteckningen, och informationen i anslutning till beteckningen, ingrediensförteckningen och eventuella frivilliga avbildningar som ger konsumenten information om vad som ingår i livsmedlet och vilken karaktär det har. Konsumenten ska med hjälp av beteckningen förstå vad det är för livsmedel och få kompletterande uppgifter i ingrediensförteckning, av mängdangivelser och i en eventuell avbildning. Beteckningen är en central del av märkningen. En vilseledande beteckning kan inte "neutraliseras" av en korrekt ingrediensförteckning.

Läs mer och se exempel på livsmedelsinformation som kan vara vilseledande på grund av att den beskriver något annat än vad som är utmärkande för livsmedlet.

Vilseledande beskrivningar

Särskilda verkningar eller egenskaper

Det är inte tillåtet att göra påståenden om att livsmedlet har särskilda effekter eller ett visst innehåll av ingredienser eller andra ämnen som livsmedlet saknar. Se artikel 7.1.b i förordning (EU) nr 1169/2011.

Några exempel är hälsopåståenden där livsmedlet inte har de effekter eller egenskaper som påståenden anger, eller näringspåståenden där livsmedlet inte innehåller den mängden av näringsämnen eller annat ämne som är obligatoriskt för påståendet. Förordning (EG) nr 1924/2006 om näringspåståenden och hälsopåståenden kompletterar förordning (EU) nr 1169/2011 i detta avseende.

Närings- och hälsopåståenden

Antydning om speciella egenskaper

Det kan vara vilseledande för konsumenten om företaget anger att ett livsmedel har speciella egenskaper, när i själva verket alla andra liknande livsmedel har sådana egenskaper. Se artikel 7.1.c i förordning (EU) nr 1169/2011.

Undantag finns för närings- och hälsopåståenden som är tillåtna även om andra produkter av samma slag uppfyller näringspåståendet eller hälsopåståendet.

Exempel på näringspåstående på apelsiner

Ett påstående om att apelsiner innehåller C-vitamin.

Exempel på hälsopåstående på en mjölkförpackning

Kalcium behövs för att bibehålla normal benstomme

Se även förordning (EG) nr 1924/2006.

Användningen av säljande uttryck, som exempelvis "rik på", "utan", "färsk" och "naturlig", regleras enligt artikel 7.1.c.

Säljande uttryck

När en ingrediens som normalt förekommer har bytts ut

Företagaren får inte göra antydanden om att en produkt innehåller ett särskilt livsmedel eller ingrediens när en beståndsdel som normalt förekommer naturligt, eller en ingrediens som normalt används i det livsmedlet, har bytts ut mot en annan beståndsdel eller ingrediens. Se artikel 7.1.d i förordning (EU) nr 1169/2011.

Exempel på vilseledande livsmedelsinformation

Ost är avbildad på livsmedlet, men i själva verket är den utbytt mot en imitationsprodukt, vilket inte framgår av någon annan information än av ingrediensförteckningen.

Om en beståndsdel eller ingrediens som konsumenten förväntar sig ingår i livsmedlet – eftersom den normalt förekommer eller ingår naturligt – har bytts ut krävs särskild tilläggsmärkning.

Uppgifter som ska åtfölja beteckningen

Informationen ska vara korrekt, tydlig och lätt att förstå

Livsmedelsinformationen ska vara korrekt, tydlig och lätt att förstå för konsumenten. Se artikel 7.2 i förordning (EU) nr 1169/2011. Kraven gäller all livsmedelsinformation, det vill säga inte enbart den obligatoriska informationen.

Förebygga, behandla eller bota

Det är inte tillåtet att påstå att livsmedel kan förebygga, behandla eller bota mänskliga sjukdomar. Se artikel 7.3. i förordning (EU) nr 1169/2011. Om företaget påstår eller antyder något sådant kan produkten komma att betraktas som ett läkemedel.

Läkemedel omfattas inte av livsmedelsdefinitionen enligt artikel 2 i förordning (EG) nr 178/2002.

Läkemedelsverket är ansvarig myndighet för att bedöma om en viss produkt ska klassificeras som ett läkemedel eller inte.

Läkemedelsverket

Reklam för och presentation av livsmedel

Även för reklam och presentation av livsmedel gäller att informationen inte får vara vilseledande för konsumenten. Se artikel 7.4. i förordning (EU) nr 1169/2011.

Reklam

Konsumentverket ansvarar för kontroll av reklam i allmänhet. Deras ansvar omfattar i huvudsak frågor om marknadsföring på internet. Konsumentverket ansvarar för kontroll enligt marknadsföringslagen (2008:486) av bland annat livsmedelsinformation som lämnas genom marknadsföring, det vill säga reklam och andra metoder företagen använder sig av för att öka försäljningen av livsmedel. Konsumentverkets ansvar inskränker dock inte Livsmedelsverkets och kommunernas ansvar för kontroll enligt livsmedelslagstiftningen.

Exempel på metoder för att öka försäljning:

- Budskap som framförs genom annonser.
- Reklam i alla media och företagens webbsidor.
- Home parties”.

Konsumentverket

Presentation

Presentationen av ett livsmedel får inte vara vilseledande. Det handlar särskilt om livsmedlets form, utseende, hur det förpackats, de förpackningsmaterial som har använts, hur livsmedlet arrangerats och den omgivning det exponeras i, exempelvis i butik. Se artikel 7.4.b i förordning (EU) nr 1169/2011. Ibland kan en förklaring eller ett förtydligande behövas för att konsumenten inte ska bli vilseledd.

Exempel på när en förklaring kan behövas

Om en livsmedelsförpackning har utformats på ett sätt så att förpackningens volym skiljer sig från livsmedlets nettokvantitet eller form, kan den ansvarige livsmedelsföretagaren behöva informera om det för att konsumenten inte ska riskera att bli vilseledd.

Vid bedömning av presentationen av ett livsmedel behöver du ta hänsyn till skyltar, hyllkantsmärkning och andra uppgifter i livsmedlets direkta omgivning. Hyllkantsmärkningen måste stämma överens med märkningen på förpackningen.

Hur ett livsmedel exponeras i butik kan påverka konsumenternas möjlighet till att göra ett medvetet val, till exempel genom att fruktdrycker placerats i juicehyllan eller när smaksatt vasslepulver placeras bredvid riven parmesanost. Om livsmedelsinformationen skulle kunna vilseleda konsumenten måste avgöras i varje enskilt fall. Du bör ta hänsyn till livsmedelsinformationen som finns både på själva förpackningen och i direkt samband med försäljningsplatsen, till exempel skylt eller hyllkant.

Exempel på presentation som skulle kunna bedömas som vilseledande:

- Vegetabiliskt margarin som exponeras mot en bakgrund med kor på gröna ängar.
- En förpackning som är större än vad innehållet kräver, så att konsumenterna får en felaktig uppfattning om livsmedlets nettokvantitet.

Senast uppdaterad 12 februari 2019 Ansvarig grupp LK_Team Redlighet